

Dünyanın En Eski Jeoloji Belgesi :

M. Cemal GÖNCÜOĞLU;

MadenTetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara

Konyanın yaklaşık 60 km. güneyinde yer alan, 500 m. uzunlukta, 150 m. genişlikte ve 15 m. yükseklikteki Çatal Höyük'te yapılan kazılarda kuruluşu olasılı Taş Devri sonlarına değin uzanan bir kent ortaya çıkarılmıştır. Birbiri üzerinde yer alan oniki tarih öncesi katman oluşan kentte çanak, çömlek imalathaneleri, konutlar ve tapınaklar oldukça iyi korunmuştur. Tapınak yada kutsal odaların duvarlarında yer alan resim ve süslemeler kent insanlarının inançları yanında günlük yaşamlarına da ışık tutmaktadır.

Radyokarbon yöntemi ile MÖ. 6200 lerde yapıldığı saptanan VII Kat tapınağının kuzey ve güney duvarlarını kaplayan resimler yer bilimciler için özellikle ilginçtir.

Resmin ön planında Çatal Höyük kentini temsil ettiği düşünülen çeşitli büyüklükte dörtgen kesitli evler yer almaktadır. İç avlularının kabaca belirtildiği evler oldukça yoğun bir yerleşmeyi gösterecek değin biraradadırlar. Evlerin sıralar oluşturacak biçimde dizilmeleri ise ressamın perspektif kullarını bilmemesi yanında yapıların bir tepeciğın yamacındaki sekilerde kurulmuş olmalarından ileri gelmektedir.

Kentin ardında iki zirveli bir dağ yükselmektedir. Dağın kentdeki evlere oranla küçük gösterilmesinin nedeni çok uzakta bulunmasına bağlanabilir. Sade çizgilerle

gösterilen gövde, yamaçlardaki noktalar, gövde üstünde kesikli ve sürekli çizgiler resme günümüz çocuksu sanat akımına ilişkin bir yapıtmış havası vermektedir. Oysa bacasından çıkan ateş ve duman, eteklerdeki lav akıntıları, yamaçlarına düşmüş irili ufaklı volkan bombaları, göğü kaplamış ve kentin üstüne yağın külleri ile resimde şaşılabilir bir sadelik ve gerçekçilik ile patlayan bir volkan gösterilmektedir.

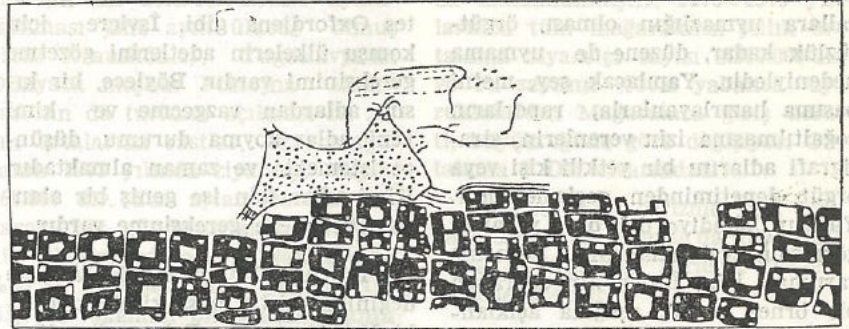
Çatal Höyüğün yakın - uzak çevresinde resimdekine benzer morfolojide sadece 3253 m yükseklikteki Hasan Dağ volkanını görmekteyiz. Çevrede volkanizmanın ancak birkaç bin yıl önce sona erdiğine ilişkin jeolojik bulgular Çatal Höyükli sanatçının yapıtmın konusu olan olaya gerçekten görgü tanığı olduğunu doğrular.

Kazılar sırasında ele geçen bol obsidyenden yapıma araç ve gereç (Mellart, 1967) o çağın insanının bu volkanik hammaddeyi tanıyıp değerlendirdiğini ve belkide Çatal Höyük kentinin ekonomik gelişmesini bu yolla sağladığını düşündürmektedir.

Bu ekonomik kaynağa duyulan saygınlık ve ana tanrıça sayılan doğanın bir volkan patlaması biçiminde ortaya koyduğu güçten kaynaklanan korku, Neolitik Çağın Çatal Höyükli sanatçısını, kutsal evinin duvarına bu jeolojik olayı resmetmeye itmış olmalıdır.

DEĞİNİLEN BELGELER

Mellart, J., 1967, Çatal Höyük, Stadt aus der Steinzeit. Lübbe Verl., Hamburg, 269 s.

Şekil 1 : Çatal Höyük kenti VII kat Kutsal - evinin kuzey duvarında Hasan Dağı volkanik faaliyetini gösteren resim.